

Designing a Curriculum Model for Sexual Education at Farhangian University

Mojtaba Vazie¹, Jahangir Yari^{2*}, Yousef Adib³

1. PhD Candidate in Curriculum Planning, Department of Curriculum Planning, Ta.C., Islamic Azad University, Tabriz, Iran

2. Assistant Professor, Department of Curriculum Planning, Ta.C., Islamic Azad University, Tabriz, Iran

3. Professor, Department of Curriculum Planning, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran

Received: 17 May 2025

Accepted: 18 Dec 2025

First Available: 16 Jun 2026

Final Publication: 23 Sep 2026

Keywords

Curriculum model, sexual education, pre-service teachers, Farhangian University, teacher education

ABSTRACT

This study aimed to design and propose a comprehensive, culturally grounded, and applicable curriculum model for sexual education for pre-service teachers at Farhangian University. This qualitative study employed a content analysis approach. The research population consisted of faculty members of Farhangian University and experts in sexual education, selected through purposive sampling. Data were collected via semi-structured interviews with nine specialists and analyzed using Colaizzi's seven-step method. Credibility was ensured through theoretical saturation and participant validation. The findings revealed that the sexual education curriculum should be grounded in virtuous living, teacher empowerment, gradual and age-appropriate instruction, self-awareness, and sensitivity to gender and cultural differences. The proposed objectives included sexual identity development, prevention of sexual abuse, digital space management, family empowerment, and reduction of cultural taboos. Core curriculum elements encompassed biological, psychological, cultural, and religious content, diverse instructional strategies, facilitative teacher roles, and performance-based assessment approaches. The proposed curriculum model provides a structured and culturally adapted framework that can prepare future teachers to address students' sexual issues professionally and contribute to improving teacher education quality and the overall educational system.

How to cite:

Vazie, M., Yari, J., & Adib, Y. (2026). Designing a Curriculum Model for Sexual Education at Farhangian University. *Study and Innovation in Education and Development*, 6(4), 1-23.

* Corresponding Author:

Jahangir Yari

E-mail: 5198641881@iau.ir

© 2026 the authors. Published by Institute for Knowledge, Development, and Research.

This is an open access article under the terms of the [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) License.

EXTENDED ABSTRACT

INTRODUCTION

Sexuality education has increasingly been recognized as a fundamental component of holistic human development, contributing to personal identity formation, psychological well-being, social adjustment, and the prevention of high-risk behaviors. Contemporary educational systems worldwide have moved beyond viewing sexuality education as a purely biological or health-related topic, instead framing it as a multidimensional educational process encompassing ethical, psychological, cultural, social, and legal dimensions (2, 3). Empirical evidence suggests that the absence of structured and age-appropriate sexuality education leads learners to rely on informal and often unreliable sources such as peers, social media, and unregulated digital content, which may intensify misinformation and vulnerability to sexual harm (6, 27).

Despite the global expansion of comprehensive sexuality education programs, the integration of sexuality education into formal curricula remains contentious, particularly in societies with strong religious and cultural frameworks. Concerns related to cultural incompatibility, moral values, and fears of premature sexualization have resulted in fragmented or implicit approaches to sexuality education (5, 8). In such contexts, sexuality-related learning is often transferred to the hidden curriculum, where implicit messages conveyed through school culture, teacher behavior, and informal interactions shape students' understanding (7). Research indicates that such unstructured approaches are insufficient for equipping learners with the knowledge, attitudes, and skills required for healthy sexual development (1).

Teachers play a pivotal role in the successful implementation of sexuality education. Studies consistently demonstrate that teacher competence, attitudes, and preparedness are among the strongest predictors of program effectiveness (4, 12). However, many teachers enter the profession without formal training in sexuality education, leading to discomfort, avoidance, or inconsistent instructional practices (10, 14). This challenge underscores the importance of teacher education institutions as strategic sites for building professional capacity in this sensitive domain.

In Iran, Farhangian University serves as the primary institution for pre-service teacher education. Its mission extends beyond academic instruction to encompass the moral, cultural, and social development of future teachers (15, 16). Nevertheless, existing evidence suggests that sexuality education has not yet been systematically embedded in the university's formal curriculum (9, 17). While several Iranian studies have proposed

curriculum models for sexuality education at the elementary or secondary levels, limited attention has been paid to curriculum design specifically for pre-service teachers (18-20).

From a theoretical perspective, scholars emphasize the necessity of culturally grounded sexuality education frameworks that align scientific knowledge with religious and ethical principles. Islamic educational scholarship highlights concepts such as modesty, self-regulation, responsibility, and human dignity as foundational elements of sexuality education (22-24). Integrating these values into curriculum design is essential for ensuring social acceptance and educational effectiveness (25, 26).

Given rapid social changes, digital media expansion, and increasing exposure of children and adolescents to sexualized content, the absence of a coherent sexuality education curriculum for pre-service teachers represents a significant gap in Iran's teacher education system (27, 28). Addressing this gap requires the development of a comprehensive, culturally adapted curriculum model grounded in expert knowledge and aligned with national educational values (13, 17). Accordingly, this study seeks to design a sexuality education curriculum model for Farhangian University based on the perspectives of subject-matter experts.

METHODS AND MATERIALS

This study employed a qualitative research design using a content analysis approach. The research population consisted of faculty members of Farhangian University and specialists in sexuality education, psychology, curriculum studies, and counseling. Participants were selected through purposive sampling based on their academic expertise and professional experience related to sexuality education and teacher training.

Data were collected through semi-structured, in-depth interviews conducted with nine experts. Each interview lasted between 45 and 60 minutes and was carried out in a confidential and professional setting. Interview questions focused on the logic and philosophy of sexuality education, curriculum objectives, content elements, teaching-learning strategies, teacher roles, learning environments, and assessment approaches.

The interviews were audio-recorded with participants' consent, transcribed verbatim, and analyzed using Colaizzi's seven-step method. This process included repeated reading of transcripts, extraction of significant statements, formulation of meanings, clustering of themes, development of exhaustive descriptions, and validation of findings through participant feedback. Data collection continued until theoretical saturation was achieved. Trustworthiness was ensured through credibility, dependability, confirmability, and member checking.

FINDINGS

Analysis of the interview data resulted in the identification of a comprehensive sexuality education curriculum model composed of interconnected components. The overarching logic of the curriculum was grounded in virtuous living, gradual and age-appropriate instruction, self-awareness, teacher empowerment, and sensitivity to cultural and gender differences. Sexuality education was conceptualized as a lifelong developmental process rather than a single instructional unit.

The objectives of the proposed curriculum included fostering healthy sexual identity development, preventing sexual abuse and risky behaviors, promoting digital literacy and safe use of virtual spaces, strengthening family–school collaboration, and reducing cultural taboos surrounding sexuality-related discussions. Participants emphasized that these objectives should address cognitive, emotional, ethical, and behavioral dimensions simultaneously.

Curriculum content was structured around biological knowledge, psychological development, cultural norms, religious teachings, life skills, hygiene, and self-care. Emphasis was placed on integrating Islamic values, ethical principles, and scientific knowledge in a balanced manner. Participants also highlighted the importance of including content related to puberty, bodily awareness, personal boundaries, and responsible decision-making.

Teaching and learning strategies were characterized by diversity and flexibility, combining direct and indirect instruction. Suggested approaches included storytelling, role-playing, arts-based activities, educational films, group discussions, and experiential learning. The role of the teacher was defined as a facilitator, counselor, ethical role model, and mediator between school and family. Assessment methods prioritized qualitative approaches such as observation, performance-based evaluation, and reflective practices over traditional testing.

DISCUSSION AND CONCLUSION

The findings demonstrate that an effective sexuality education curriculum for pre-service teachers must move beyond fragmented or implicit approaches and adopt a coherent, culturally responsive framework. By emphasizing teacher empowerment, gradual instruction, and alignment with societal values, the proposed model addresses both educational effectiveness and cultural sensitivity. The integration of biological, psychological, cultural, and religious dimensions reflects a holistic understanding of sexuality education as a core component of human development.

The curriculum model highlights the strategic role of teacher education institutions in shaping professional competence and ethical responsibility. Preparing teachers before they enter the classroom enables them to engage confidently and responsibly with sexuality-related issues, thereby reducing reliance on informal or hidden curricula. Moreover, the emphasis on active learning strategies and performance-based assessment aligns with contemporary educational paradigms that prioritize meaningful learning over rote instruction.

In conclusion, the proposed curriculum model offers a structured and contextually appropriate framework for sexuality education in pre-service teacher education. Its implementation has the potential to enhance teacher readiness, strengthen family–school partnerships, and contribute to the overall quality of education. By addressing a critical gap in teacher preparation, this model can support the development of educators capable of guiding students’ sexual development in a professional, ethical, and culturally grounded manner.

طراحی الگوی برنامه درسی تربیت جنسی برای دانشگاه فرهنگیان

مجتبی وضعی^۱، جهانگیر یاری^{۲*}، یوسف ادیب^۳

۱. دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی، گروه برنامه ریزی درسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

۲. استادیار، گروه برنامه ریزی درسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

۳. استاد، گروه برنامه ریزی درسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

چکیده

هدف پژوهش حاضر، طراحی و تبیین یک الگوی جامع، بومی و قابل اجرا برای برنامه درسی تربیت جنسی ویژه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان است. پژوهش از نوع کیفی و با رویکرد تحلیل محتوا انجام شد. جامعه پژوهش شامل اساتید دانشگاه فرهنگیان و متخصصان حوزه تربیت جنسی بود که به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۹ نفر از خبرگان گردآوری شد. فرایند تحلیل داده‌ها بر اساس روش هفت‌مرحله‌ای کلایزی انجام گرفت و اعتبار یافته‌ها از طریق بازبینی مشارکت‌کنندگان و اشباع نظری تأیید شد. یافته‌ها نشان داد الگوی برنامه درسی تربیت جنسی باید بر منطق حیات طیبه، توانمندسازی معلمان، آموزش تدریجی و متناسب با سن، خودشناسی و توجه به تفاوت‌های جنسیتی و فرهنگی استوار باشد. اهداف الگو شامل رشد هویت جنسی، پیشگیری از سوءاستفاده جنسی، مدیریت فضای مجازی، تقویت نقش خانواده و شکستن تابوهای فرهنگی است. عناصر اصلی الگو شامل محتواهای زیستی، روانی، فرهنگی و دینی، روش‌های یاددهی-یادگیری مستقیم و غیرمستقیم، نقش تسهیل‌گر و مشاورانه معلم، و ارزشیابی مبتنی بر مشاهده و عملکرد می‌باشد. الگوی پیشنهادی می‌تواند با فراهم‌سازی چارچوبی نظام‌مند و فرهنگی محور، دانشجویان را برای مواجهه حرفه‌ای و مسئولانه با مسائل جنسی دانش‌آموزان آماده ساخته و به ارتقای کیفیت نظام تربیت معلم و آموزش‌وپرورش کمک کند.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۲۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۲۷

تاریخ چاپ اولیه: ۱۴۰۵/۰۲/۲۶

تاریخ چاپ نهایی: ۱۴۰۵/۰۷/۰۱

کلیدواژه‌ها

الگوی برنامه درسی، تربیت جنسی، دانشجویان، دانشگاه فرهنگیان، آموزش معلم

شیوه ارجاع دهی:

وضعی، مجتبی، یاری، جهانگیر، و ادیب، یوسف. (۱۴۰۵). طراحی الگوی برنامه درسی تربیت جنسی برای دانشگاه فرهنگیان. پژوهش و نوآوری در تربیت و توسعه، ۶(۴)، ۱-۲۳.

نویسنده مسئول:

جهانگیر یاری

پست الکترونیکی: iau.ir@5198641881

© ۱۴۰۵ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است.

انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی CC BY-NC 4.0 صورت گرفته است.

تربیت جنسی به‌عنوان یکی از ساحت‌های بنیادین تربیت انسانی، نقشی تعیین‌کننده در شکل‌گیری هویت فردی، سلامت روانی، تنظیم روابط اجتماعی و پیشگیری از آسیب‌های رفتاری ایفا می‌کند. شواهد علمی نشان می‌دهد که نادیده گرفتن آموزش نظام‌مند و علمی تربیت جنسی در نظام‌های آموزشی، پیامدهایی چون سردرگمی هویتی، افزایش آسیب‌های اجتماعی، بروز رفتارهای پرخطر و اتکای نسل نوجوان به منابع غیررسمی و کنترل‌نشده را به دنبال دارد (1, 2). در جهان معاصر، بسیاری از نظام‌های آموزشی پیشرفته، تربیت جنسی را نه به‌مثابه آموزش صرف زیستی، بلکه به‌عنوان فرایندی چندبعدی شامل ابعاد اخلاقی، روانی، اجتماعی، فرهنگی و حقوقی در برنامه‌های درسی رسمی خود گنجانده‌اند (3, 4).

با این حال، ورود تربیت جنسی به ساختار رسمی آموزش همواره با چالش‌های فرهنگی، ارزشی و سیاسی همراه بوده است. مقاومت‌های اجتماعی، نگرانی از تعارض با باورهای دینی و ترس از تحریک زود هنگام کنجکاوی‌های جنسی، از جمله عواملی هستند که موجب شده‌اند بسیاری از نظام‌های آموزشی، از طراحی برنامه‌ای شفاف و جامع در این حوزه اجتناب کنند (5, 6). این چالش‌ها در جوامعی با بافت مذهبی و فرهنگی قوی، از جمله ایران، نمود بیشتری یافته و موجب شده است که تربیت جنسی اغلب به‌صورت ضمنی، پراکنده و غیرنظام‌مند در قالب «برنامه درسی پنهان» جریان یابد (7, 8).

مطالعات داخلی نشان می‌دهد که فقدان یک برنامه درسی رسمی و هدفمند در حوزه تربیت جنسی، عملاً مدرسه را از ایفای نقش فعال در این ساحت محروم ساخته و میدان آموزش را به رسانه‌ها، شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی واگذار کرده است (8, 9). این در حالی است که پژوهش‌های بین‌المللی حاکی از آن‌اند که مدرسه، در صورت برخورداری از معلمان توانمند و آموزش‌دیده، می‌تواند نقشی مؤثرتر از خانواده در انتقال آگاهی‌های صحیح جنسی ایفا کند (10, 11).

در این میان، نقش معلم به‌عنوان کنشگر اصلی تربیت جنسی برجسته می‌شود. کیفیت و اثربخشی تربیت جنسی در مدرسه، بیش از هر عامل دیگری به سطح دانش، نگرش، باورها و مهارت‌های معلمان وابسته است (12, 13). با وجود این، شواهد نشان می‌دهد که بسیاری از معلمان پیش از ورود به حرفه معلمی، آموزش تخصصی و نظام‌مندی در حوزه تربیت جنسی دریافت نمی‌کنند و حتی دوره‌های ضمن خدمت نیز اغلب پاسخ‌گوی پیچیدگی‌های این ساحت تربیتی نیستند (11, 14).

از منظر سیاست‌گذاری آموزشی، این مسئله توجه به نهادهای تربیت معلم را به یک ضرورت اساسی بدل می‌سازد. دانشگاه‌های تربیت معلم، به‌ویژه دانشگاه فرهنگیان در ایران، نخستین و مهم‌ترین بستر رسمی برای شکل‌گیری شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان آینده محسوب می‌شوند. مأموریت این دانشگاه فراتر از انتقال دانش نظری بوده و شامل پرورش معلمانی توانمند در ابعاد اخلاقی، اجتماعی، عاطفی و فرهنگی است (15, 16). با این حال، بررسی برنامه‌های درسی موجود نشان می‌دهد که تربیت جنسی تاکنون جایگاه مشخص، مستقل و نظام‌مندی در برنامه درسی دانشگاه فرهنگیان نداشته است (9, 17).

پژوهش‌های داخلی متعددی به ضرورت طراحی برنامه درسی تربیت جنسی در مقاطع مختلف تحصیلی پرداخته‌اند. برای مثال، الگوهای ارائه‌شده برای دوره ابتدایی و متوسطه بر اهمیت تلفیق ابعاد شناختی، نگرشی و مهارتی تأکید داشته و نقش فرهنگ و ارزش‌های اسلامی را برجسته ساخته‌اند (18-20). همچنین پژوهش‌هایی با رویکرد نظریه داده‌بنیاد، بر ضرورت طراحی الگوهای بومی و متناسب با شرایط فرهنگی و اجتماعی ایران تأکید کرده‌اند (1, 17).

در سطح بین‌المللی نیز مطالعات گسترده‌ای بر استانداردسازی آموزش معلمان در حوزه تربیت جنسی تأکید داشته‌اند. تدوین استانداردهای حرفه‌ای برای معلمان، استفاده از روش‌های فعال یاددهی-یادگیری و توجه به نگرش‌های شخصی دانشجومعلمان از جمله محورهای اصلی این پژوهش‌ها بوده است (3, 4). افزون بر این، نتایج پژوهش‌های جدید نشان می‌دهد که نگرش و آمادگی دانشجومعلمان نسبت به آموزش روابط و تربیت جنسی، پیش‌بینی‌کننده کیفیت اجرای برنامه در کلاس درس است (14, 21).

از منظر مبانی نظری، تربیت جنسی در جوامع اسلامی نیازمند چارچوبی است که هم‌زمان با بهره‌گیری از یافته‌های علمی معاصر، با ارزش‌های دینی و اخلاقی سازگار باشد. پژوهش‌های انجام‌شده در این حوزه نشان می‌دهد که آموزه‌های اسلامی، ظرفیت بالایی برای تبیین اهداف، اصول و محتوای تربیت جنسی دارند و می‌توانند مبنای طراحی برنامه‌های درسی بومی قرار گیرند (22-24). در این چارچوب، مفاهیمی چون حیا، عفاف، مسئولیت‌پذیری، خودکنترلی و کرامت انسانی، جایگاه محوری می‌یابند (22, 25).

مرور پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که اگرچه مطالعات متعددی به تربیت جنسی دانش‌آموزان یا نقش خانواده و مدرسه پرداخته‌اند، اما خلأ آشکاری در زمینه طراحی یک الگوی جامع برنامه درسی تربیت جنسی ویژه دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان وجود دارد (17, 26). بیشتر پژوهش‌ها یا بر مقاطع تحصیلی پایین‌تر تمرکز داشته‌اند یا صرفاً به تبیین ضرورت‌ها بسنده کرده‌اند و کمتر به طراحی ساختاریافته عناصر برنامه درسی در سطح تربیت معلم پرداخته‌اند (15, 16).

از سوی دیگر، تحولات اجتماعی و فناوری‌های نوین، به‌ویژه گسترش فضای مجازی، پیچیدگی‌های جدیدی را در حوزه تربیت جنسی ایجاد کرده است. پژوهش‌های اخیر نشان می‌دهد که ناآگاهی معلمان از چالش‌های جنسی مرتبط با فضای دیجیتال، توان مداخله مؤثر آنان را کاهش می‌دهد (27, 28). این امر ضرورت بازنگری جدی در برنامه‌های درسی تربیت معلم و توجه به مهارت‌های نوظهور را دوجندان می‌سازد (6, 29).

در مجموع، شواهد نظری و تجربی نشان می‌دهد که ارتقای کیفیت تربیت جنسی در مدارس، بدون طراحی و اجرای یک برنامه درسی منسجم در دانشگاه فرهنگیان امکان‌پذیر نیست. فقدان چنین الگویی، موجب تداوم شکاف میان سیاست‌های کلان تربیتی، انتظارات اجتماعی و توانمندی واقعی معلمان در میدان عمل می‌شود (12, 13). از این‌رو، پرداختن به طراحی الگویی جامع، بومی و مبتنی بر دیدگاه خبرگان، می‌تواند گامی اساسی در جهت ارتقای نظام تربیت معلم و پاسخ‌گویی به نیازهای واقعی جامعه باشد. هدف پژوهش حاضر، شناسایی مؤلفه‌ها و طراحی یک الگوی جامع برنامه درسی تربیت جنسی ویژه دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان بر اساس دیدگاه خبرگان و با تأکید بر ملاحظات فرهنگی، دینی و آموزشی است.

روش پژوهش

بر اساس هدف و سؤال پژوهش، مشارکت‌کنندگان در پژوهش مرحله اساتید دانشگاه فرهنگیان بودند. با توجه به ماهیت تخصصی موضوع «طراحی الگوی برنامه درسی تربیت جنسی»، نمونه پژوهش به صورت هدفمند از میان اساتید دانشگاه‌های فرهنگیان تبریز، ارومیه، خوی و سلماس انتخاب شد. جامعه هدف پژوهش نیز دانشجو معلمان رشته علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان را شامل می‌شود. به منظور استخراج ویژگی‌های عناصر برنامه درسی تربیت جنسی، با توجه به گستره مسئله، کیفیت تصمیم‌گیری، توانایی اعضای گروه پژوهش، اعتبار داخلی و خارجی، زمان جمع‌آوری داده‌ها و امکانات موجود، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با ۹ نفر از اساتید دانشگاه فرهنگیان انجام گرفت. ابزار جمع‌آوری داده‌ها شامل برگه یادداشت و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته در هر مرحله بود. انتخاب مصاحبه نیمه‌ساختاریافته به این دلیل انجام شد که امکان شناسایی نقاط توافق و اختلاف نظر، فراهم‌سازی فضای بروز ایده‌های جدید، و نیز اصلاح و تفسیر دیدگاه‌ها و شناخت ضعف‌ها را فراهم کند. پیش از آغاز مصاحبه، هدف و اهمیت پژوهش برای اساتید توضیح داده شد و پس از کسب اطمینان از رعایت محرمانگی، امکان انصراف در هر زمان و رعایت اصول اخلاق پژوهش، مصاحبه در محیطی آرام و خصوصی با استفاده از سؤالات نیمه‌باز انجام شد. هر مشارکت‌کننده تنها یک‌بار مصاحبه شد و مدت زمان هر مصاحبه بین ۴۵ تا ۶۰ دقیقه بود. مصاحبه‌ها ضبط و سپس با دقت پیاده‌سازی گردید. برای تحلیل داده‌ها، از روش هفت‌مرحله‌ای کلایزی استفاده شد. در مرحله نخست، متن مصاحبه‌ها پس از چند بار گوش دادن به فایل‌های ضبط‌شده به صورت کلمه‌به‌کلمه پیاده شد. در مرحله دوم، کلیه توصیفات مطالعه و گزاره‌های معنادار مرتبط با پدیده مورد بررسی مشخص شد. در مرحله سوم، از میان عبارات استخراج‌شده، مفاهیم و کدهای اصلی بیانگر معنا و محتوای فکری مشارکت‌کنندگان استخراج شد. در مرحله چهارم، مفاهیم کدگذاری شده بر اساس شباهت و ارتباط در طبقات مناسب دسته‌بندی گردید. در مرحله پنجم، طبقات و مفاهیم مرتبط برای ارائه توصیفی جامع از پدیده مورد مطالعه ادغام و تفسیر شدند. مرحله ششم شامل تدوین یک توصیف جامع، روشن و بدون ابهام از پدیده بود. در مرحله پایانی نیز یافته‌های نهایی برای اطمینان از صحت و اعتبار، در اختیار اساتید مشارکت‌کننده قرار گرفت تا نظر نهایی آنان اخذ شود. برای انتخاب مشارکت‌کنندگان، ملاک‌های زیر مورد توجه قرار گرفت:

۱. برخورداری از تخصص علمی در حوزه تربیت جنسی؛ از این‌رو مشاوران و روان‌شناسان نیز در زمره افراد واجد شرایط قرار گرفتند.

۲. داشتن تجربه عملی در دانشگاه فرهنگیان و آشنایی با مباحث برنامه درسی و عناصر آن.

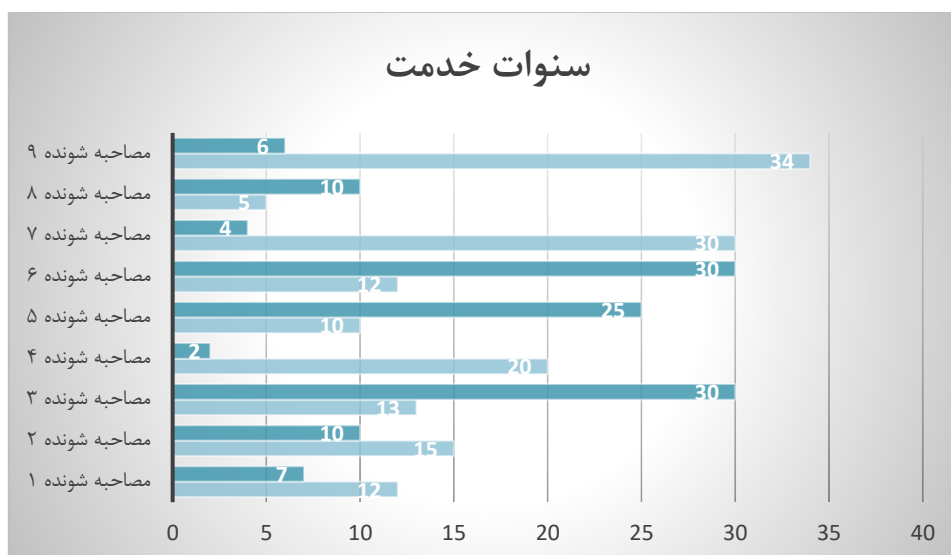
به منظور گردآوری داده‌ها از روش مصاحبه نیمه‌ساختارمند استفاده شد. در نخستین مرحله، با اساتید واجد شرایط تماس گرفته شد و پس از معرفی پژوهشگر و ارائه توضیحاتی درباره موضوع و اهداف تحقیق، رضایت آنان برای مشارکت جلب گردید. سپس زمان و محل انجام مصاحبه طبق نظر اساتید تعیین شد. مصاحبه‌های فردی و نیمه‌ساختار یافته تا زمان دستیابی به داده‌های جدید و رسیدن

به اشباع نظری ادامه یافت. مدت زمان هر مصاحبه بین ۱۵ تا ۴۰ دقیقه متغیر بود. بیشتر مصاحبه‌ها در محیط‌های دانشگاهی و برخی نیز در کلینیک‌های تخصصی محل فعالیت اساتید انجام شد. تمامی مشارکت‌کنندگان اجازه ضبط جلسات را صادر کردند و متن کامل پاسخ‌ها پس از پایان مصاحبه‌ها به صورت دقیق پیاده‌سازی شد. پس از مصاحبه با ۹ نفر از اساتید، داده‌ها به اشباع رسید و اطلاعات تازه‌ای حاصل نشد. با توجه به تخصصی و تلفیقی بودن موضوع، حدود ده دقیقه ابتدایی هر مصاحبه به معرفی پژوهشگر، شامل رشته تحصیلی، دانشگاه، عنوان رساله و اهداف مطالعه اختصاص یافت. در ادامه، چند دقیقه ابتدایی به بیان تجارب مشارکت‌کنندگان در زمینه آموزش جنسی اختصاص داشت. در مرحله اصلی نیز مصاحبه‌گر با استفاده از راهنمای مصاحبه نیمه‌ساختارمند - مطابق جدول (۱) - گفت‌وگو را هدایت کرد.

جدول ۱. سوالات مصاحبه نیمه ساخت یافته

ردیف	سوالات مصاحبه
۱	آیا در زمینه تربیت جنسی تجربه‌ای داشته اید؟ (هم در زمینه شغلی و هم پژوهشی)
۲	به نظر جنابعالی منطقی و ماهیت برنامه درسی تربیت جنسی دانشگاه فرهنگیان چه مواردی می‌توانند باشند؟
۳	با توجه به دغدغه‌های خانواده‌ها، معلمان و نیازهای روز زندگی در عصر حاضر تحقق کدام اهداف در تربیت جنسی باید مدنظر قرار گیرند؟
۴	برای تربیت جنسی که معلم باید در کلاس درس آموزش دهد چه محتوایی را پیشنهاد می‌کنید؟
۵	به نظر شما با چه روش‌ها و فعالیت‌های یادگیری می‌توان آموزش جنسی مناسبی به کودکان ارائه داد؟
۶	نقش معلم در آموزش و تربیت جنسی دانش‌آموزان چیست؟
۷	منابع موثر در ارتقای سطح تربیت جنسی کدامند و از چه نوع منابعی می‌توان برای افزایش آگاهی جنسی معلمان و دانش‌آموزان استفاده کرد؟
۸	چگونه می‌توان از فنون گروه‌بندی برای آموزش جنسی استفاده کرد؟ بعبارت ساده تر تشکیل چه گروه‌هایی را برای آموزش جنسی توصیه می‌کنید؟
۹	به نظر شما مکان و فضا در تربیت جنسی چه نقشی دارد و بهترین محل آموزش کجاست؟
۱۰	نقش زمان در آموزش و تربیت جنسی چیست و از چه زمان باید امور جنسی آموزش داده شوند؟
۱۱	از چه طریقی می‌توان میزان سواد جنسی را ارزیابی کرد؟
۱۲	به نظر جنابعالی طراحی و تدوین برنامه درسی تربیت جنسی برای دانشگاه فرهنگیان تا چه حد ممکن و ضروری می‌باشد؟

با عنایت به اینکه نمونه مورد نظر مصاحبه از بین اساتید دانشگاه فرهنگیان انتخاب شده اند در زیر به توصیف سنوات شغلی مرتبط با آموزش و پرورش و دانشگاه فرهنگیان پرداخته شده است.

شکل ۱. آمار توصیفی مشخصات سنوات خدمتی مصاحبه شوندگان در آموزش و پرورش و دانشگاه فرهنگیان

کدگذاری باز حاصل از مصاحبه با متخصصین: فرایند تحلیل در این مرحله به این صورت بود که پس از هر مصاحبه، اقدام به مکتوب‌سازی و مطالعه دقیق به استخراج کدهای معنایی اقدام شد. پژوهشگر با خواندن کل متن، هر جا که به یک مضمون یا مفهوم مرتبط تربیت جنسی اشاره می‌شد، اقدام به ثبت جمله‌های کلیدی در جدول و تخصیص کد به آن کرده است. کدگذاری واحدهای معنایی تا رسیدن به حد اشباع یعنی زمانی که دیگر کد جدیدی به دست نیامد، ادامه یافته و در این مرحله تلاش پژوهشگر استخراج کدهای اولیه در خصوص تربیت جنسی مورد نظر بود.

یافته‌ها

در ابتدا کدهای حاصل از مصاحبه اساتید بصورت کامل و عینا نوشته شد.

جدول ۲. کدهای اولیه مرتبط با تربیت جنسی

کد	کدهای اولیه مستخرج از مصاحبه شوندگان
۱	- برنامه درسی تربیت جنسی باید در حوزه اسلامی باشد: رسیدن به حیات طیبه و قرب الهی. تربیت معلمان توانمند در سازه‌های تربیت جنسی. ایجاد نگرش لازم، توانایی و مهارت‌های لازم در معلمان جهت ورود به مشکلات جنسی در مدارس.
س.ع	- ایجاد شناخت نسبت به خود و ماهیت جنسی خود و درک تفاوتها و ویژگی‌های جسمی و جنسی. شناخت مهارت‌های پیشگیری از سواستفاده جنسی و روابط سالم اجتماعی. شناخت هویت جنسی.
	- محتوای تربیت جنسی باید توان زندگی در عصر جدید را یاد بدهد. نکات بهداشتی را تشریح کند. بتواند مهارت تصمیم‌گیری را بوجود آورد. بسته‌های آموزشی را بر اساس فرهنگ ایرانی و اسلامی و در خور سن دانش‌آموزان تدوین نماید.
	- روش‌های تربیت جنسی می‌تواند به دو صورت انجام گیرد: ۱. روش غیر مستقیم (متناسب با سن دانش‌آموزان در قالب آموزش آنلاین، نشست‌های صمیمانه و پرورش مهارت‌های پرسشگری) ۲. روش مستقیم (در کلاس درس و توسط معلم و متخصصان و صاحب نظران عرصه تربیت جنسی، مباحث آزاد و آموزش والدین)
	- معلم در تربیت جنسی باید نقش مشاور، هدایت‌کننده و تسهیل‌گر را ایفا کند و رابطه مثبت و سالمیبا دانش‌آموزان برقرار نماید. باید توان جلب توجه و اعتماد داشته باشد و از تجارب رشد جنسی خود بهره‌گیری کند تا بتواند تربیت جنسی مناسبی را به دانش‌آموزان ارائه دهد.

۲	ح.م	<p>- منابع موثر در تربیت جنسی می‌تواند قرآن و روایات ائمه اطهار بعنوان منبع اصلی، کتب حقوقی و قانونی برای آشنایی با بزهکاری جنسی و مجازات آن، منابع مجازی (کانال ها، شبکه‌های اجتماعی و کتب راهنمای معلم باشد و در نهایت می‌توان کتاب مصور مستقلی برای تربیت جنسی تدوین نمود.</p> <p>- گروه‌بندی در آموزش مفاهیم جنسی می‌تواند به دوشکل صورت گیرد : ۱.عمومی: در کلاس درس و آموزش مطالب کلی برای همه دانش آموزان. ۲. خاص: برای دانش آموزان در معرض خطر یا دانش آموزانی که مورد سواستفاده جنسی قرار گرفته اند(آموزش مفاهیم تخصصی)</p> <p>- بهترین مکان برای تربیت جنسی خانواده است پس اول باید خانواده‌ها را با تربیت جنسی آشنا کرد. در مرحله دوم کلاس درس.</p> <p>- بهترین زمان برای تربیت جنسی دوران کودکی می‌باشد و پس از آن آموزش در مدرسه با اختصاص هر هفته ۱ تا ۲ ساعت برای تربیت جنسی باید مدنظر قرار گیرد.</p> <p>- تنها راه ارزیابی تربیت جنسی سنجش عملکرد و مشاهده نا محسوس رفتار می‌باشد. در این راستا می‌توان با استفاده از روابط اجتماعی و دوستانه دانش آموزان ارزیابی کیفی از رفتار جنسی وی انجام داد.</p>
۳	ا.م	<p>- منطقی و ماهیت برنامه درسی تربیت جنسی را می‌توان در قالب رعایت زمانبندی رشد جنسی، متناسب بودن تربیت جنسی با سن فراگیر و رعایت آموزش تدریجی، تفاوت تربیت و آموزش جنسی تشریح کرد.</p> <p>- اهداف تربیت جنسی شامل مدیریت فضای مجازی و استفاده از گوشی تلفن همراه و مدیریت رفتار والدین در فضای خانه با استفاده از جلسات آموزش خانواده می‌باشند. ازسویی تربیت جنسی باید سلامت جنسی و عفت جنسی را مدنظر داشته باشد.</p> <p>- محتوای تربیت جنسی باید شامل ایجاد کننده عاداتهای مطلوب جنسی و پیشگیری از عاداتهای نامطلوب جنسی (دستمالی اندام‌های جنسی و نحوه خوابیدن و حمام کردن) باشد، مراحل بارداری را در خور کودک تشریح کند، در برگزیده آموزش‌های لازم برای هویت جنسی باشد (نوع لباس پوشیدن بر اساس جنسیت، رفتارهای جنسی دخترانه و پسرانه، عاداتهای نامطلوب جنسی مثل خودارضایی، پیشگیری از بلوغ جنسی زودرس با کنترل تغذیه و پوشش، آگاهی از انواع سواستفاده جنسی.</p> <p>- برای تربیت جنسی می‌توان از روشهای مختلفی استفاده کرد همانند: تقویت مبانی مذهبی و اخلاقی (حجاب و حیا)، آموزش مهارت‌های زندگی (جرات مندی، نه گفتن)، ایجاد عاداتهای مناسب خواب و تخیلی، آموزش برای آمادگی برای ورود به دوران بلوغ و علائم آن، آموزش احکام جنسی (غسل و وضو و طهارت)، بازی‌ها و اسباب بازی‌های مجزا با توجه به جنسیت کودکان.</p> <p>- معلم در تربیت جنسی نقش مکمل خانواده را ایفا می‌کند. معلم الگوی تمام عیار برای دانش آموزان (پوشش و حجاب، رفتار، کلمات) است (آموزش پنهان) و باید آموزش محتوای جنسی را با تسلط کامل به روانشناسی رشد کودکان ارائه دهد. معلم می‌تواند با ایفای صحیح نقش خود در تربیت جنسی نقش پیشگیرانه‌ای در راستای سواستفاده‌های جنسی و لمس‌های ممنون دارد.</p> <p>- در تربیت جنسی می‌توان از دو نوع گروه‌بندی استفاده کرد: مباحث عمومی جنسی (بصورت گروهی و در قالب احکام و مباحث کلی و پیشگیری و آگاهی بخشی) و مباحث خصوصی (برای دانش آموزان در معرض خطر و پر خطر(کودکان تک والد و طلاق))</p> <p>- منابع تربیت جنسی باید ترکیبی از روانشناسی رشد، مباحث اعتقادی و قصص قرآن و احکام و روایات و مباحث فرهنگی و اجتماعی باشد.</p> <p>- بهترین مکان برای آموزش جنسی خانه است که در اینجا مدرسه نقش آموزش دهنده برای خانواده را دارد.</p> <p>- زمان: تربیت جنسی از مرحله رحمی و بعد از مشخص شدن جنسیت جنین آغاز می‌شود (بلوغ اول) که خانواده باید رنگ لباس، اسباب بازی‌ها و سرویس خواب کودک را متناسب با جنسیت کودک خریداری نمایند، سپس بعد از تولد از ۳ تا ۶ سالگی (بلوغ دوم) آداب دستشویی رفتن و حمام کردن با پدر یا مادر باید آموزش داده شود. در دورا نمدرسه از ۷ تا ۱۷ سالگی باید حمام رفتن انفرادی، دستشویی رفتن به مرور آموخته شود و به آموزش‌های بلوغ ختم گردد. مرحله نهایی از ۳۵ تا ۴۵ سالگی (بلوغ چهارم) نمود پیدا می‌کند و در این سن نیازهای جنسی اصلی مرد و زن بیشتر جلوه نمایی می‌کنند.</p> <p>- برای ارزیابی آموزه‌های جنسی می‌توان از پرسشنامه تربیت جنسی کودکان کوپر و پرسشنامه سبک‌های تربیت جنسی والدین استفاده نمود.</p> <p>- از مباحث کلان تربیت یک بعد مهم را تربیت جنسی شامل می‌شود، ماهیت عمده تربیت جنسی از تاثیرات عمیق و ژرفی که رفتارهای جنسی بر رفتارهای اجتماعی یک فرد دارد نشأت می‌گیرد. پس باید تربیت فرزندان همسو با نرم‌های و هنجارهای اجتماعی باید جزو منطبق برنامه تربیت جنسی باشد. این حوزه تربیت باید با استفاده از فناوری‌های نوین با محتوای غنی در عین حال مبتنی بر نیازهای جنسی کودکان تدوین گردد.</p> <p>- اهداف تربیتی غالباً بر اساس اهداف رفتاری تنظیم می‌شوند. پس در هر دوره‌ای از رشد کودکان، هنجارهای رفتاری مورد انتظار را در قالب اهداف رفتاری تهیه و تنظیم می‌کنیم و برای این اهداف محتوا و برنامه منسجمی تهیه و تنظیم می‌کنیم. از طرفی اولیا بعنوان یک رکن تربیت و معلمان بعنوان رکن دیگر تربیت جنسی متاسفانه دست تنها هستند و سازمانهای فراگیر اجتماعی، رسانه‌ها و نظام سیاسی مستقر غالباً خود را درگیر حوزه‌های دیگر زیستی و اجتماعی کرده اند و از این حوزه غافل هستند. پس باید در گام اول تبیین ضرورت نیازهای واقعی جامعه به تربیت جنسی کودکان در یک کلان گسترده (ارکان سیاسی، فرهنگی، دستگاه‌های تعلیم و تربیت و خانواده ها) مطرح شود تا سلامت بهداشت روانی جامعه یک دغدغه فراگیر باشد.</p> <p>- اصل و حقیقت نیاز جنسی را ابتدا باید با دانش آموزان مطرح کنیم، همانطور که انسان برای زیستن و بقا نیاز به غذا و تنفس دارد برای حیات اجتماعی سالم نیز به هدایت غریزه جنسی نیازمند است، البته نباید در این امر حساسیت و تهییج صورت گیرد و جستجوهای کنترل نشده را تحریک کند. نباید از انحرافات جنسی غافل باشیم (تفاوت‌های جنسی و نقش جنسی در قالب تفاوت‌های زیستی و عاطفی و رعایت برخی رفتارهای در جمع مختلط).</p> <p>- برای تربیت جنسی می‌توان از روشهایی مثل نقش آفرینی در داستان و داستان سرایی، پیاده سازی برخی محیط‌های واقعی در کلاس درس و ایفای نقش والدین و اعضای خانواده.</p> <p>- معلم در تربیت جنسی نقش الگویی دارد بطوری که در بروز و ظهور رفتار دانش آموزان دخیل است. این تاثیر در مقطع ابتدایی بیشتر جلوه می‌کند.</p>

- منابع موثر در تربیت جنسی عبارتند از: کتب درسی، رسانه‌های جمعی، هنر، انیمیشن‌های تربیتی، توصیه‌های تربیتی قرآن، نهج البلاغه و روایات، دیدگاه صاحب نظران مطرح تعلیم و تربیت و روانشناسی.

- در مجموع دانش آموزان را می‌توان در قالب دو نوع گروه دسته بندی کرد: ۱. گروه‌های اتوماتیک بدون الزام و قالب خاص که توسط خود دانش آموزان تشکیل شده است (باید توسط معلم شناسایی شوند و از رهبران گروه جهت آموزش کمک گرفته شود). ۲. گروه‌های سازماندهی شده رسمی توسط دستگاه تعلیم و تربیت.

- فضای تعلیم و تربیت دو نوع می‌باشد: ۱. فضای رسمی و کنترل شده (شکل یافته بر اساس موازین و استانداردهای مشخص همانند مدرسه و دانشگاه و مسجد و...)، ۲. فضای غیر رسمی و غیراستاندارد: فاقد قوانین دیکته شده (جامعه دوستان، فامیل، فضاهای ورزشی و تفریحی و...) که تاثیر این فضاها بیشتر از نوع اول می‌باشد و در مبحث تربیت جنسی باید بیشتر مورد توجه قرار گیرد.

- تربیت جنسی نیازی است که از بدو تولد حتی قبل از آن با انسان است و بدون نگرش در منبع خاصی در بستر زمان به نسل‌ها انتقال یافته است. ولی بهترین زمان آن قبل از سن بلوغ و در مدرسه می‌باشد. جشن بلوغ به تنهایی بهترین نوع آموزه جنسی در زمینه رفتار محیطی، احکام حجاب و ... می‌باشد. - آموزه‌های جنسی حوزه حساس و دشواری است که نمی‌توان با ابزارهای عادی سنجش کرد، پس ارزیابی باید توسط متخصصین و با استفاده از روش مشاهده غیر مستقیم صورت گیرد.

۴ - ماهیت برنامه درسی شامل مبنای زیستی تربیت جنسی (نیازهای زیستی و روانی انسان) و آموزه‌های شرعی و دینی (برگرفته از قرآن و احادیث) می‌باشد. ح.ز - اهداف تربیت جنسی را می‌توان در قالب آگاهی صحیح از جنسیت و مسائل جنسی (شکستن تابوها و برداشتهای نادرست)، آشنایی با اختلالات جنسی (DSM5) و آگاهی والدین با تربیت جنسی دسته بندی کرد.

- محتوا باید بر اساس اهداف تنظیم شوند بطوری که در برگیرنده اهمیت و ضرورت تربیت جنسی و مضرات عدم توجه به تربیت جنسی باشند. - برای آموزش مفاهیم جنسی می‌توان از روشهایی مثل استفاده از ظرفیت والدین بویژه مادران، آمادگی قبل بلوغ با آموزش مسائل فرهنگی. - معلم در تربیت جنسی نقش اساسی دارد. آموزش اولیه مسائل جنسی (به واسطه ارتباط خوب با دانش آموزان)، استفاده از ظرفیت معلمان قرآن و مشاورین جهت آگاهی بخشی، انتقال اطلاعات صحیح و جلوگیری از سوبرداشتهای جنسی و آموزش تدریجی و گام به گام باید مدنظر معلم قرار گیرند. - منابع موثر در تربیت جنسی شامل کتب و پژوهش‌های مرتبط با تربیت جنسی، کتب روانشناسی رشد (نظریه رشد جنسی فروید و رشد جنسی لورا برگ) می‌باشند.

- انواع گروه در تربیت جنسی را می‌توان در دو دسته قرار داد: ۱. گروه‌های مجازی (مسایل از ساده به دشوار) ۲. گروه‌های حضوری (در قالب گروه درمانی برای دانش آموزان مشکل دار.

- بهترین مکان آموزش مدرسه، مسجد و کلاس‌های خاص و غیر رسمی می‌باشد. - زمان در تربیت جنسی بسیار مهم است زیرا از همان دوران اولیه کودکی درک تفاوت‌های جنسی ایجاد می‌شود و در حدود ۶ سالگی هویت جنسی نمود پیدا می‌کند. پس باید از سنین اول ابتدایی تا سن بلوغ و بعد از آن در مدرسه و کلاس درس مفاهیم جنسی توسط معلم آموخته شوند. - بهترین راه ارزیابی آموخته‌های جنسی شاگردان استفاده از مصاحبه و پرسشنامه سواد جنسی می‌باشد.

۵ - ماهیت تربیت جنسی شامل بهداشت جنسی و آموزش خصوصیات بلوغ جنسی قبل از سن بلوغ می‌باشد. ح.ق - اولین هدف تربیت جنسی آموزش مسائل جنسی و مخاطرات ناشی از عدم آگاهی جنسی است با وجود اینکه اولیا و مسئولین بالادستی مقاومت نشان می‌دهند.

- بعلت پایین بودن سن دانش آموزان ابتدایی محتوا بهتر است به آموزش صفات جنسی و نشانه‌های بلوغ جنسی و مخاطرات سواستفاده‌های جنسی محدود شود.

- روش‌های ارائه محتوای جنسی باید کاملاً متناسب با شرایط جنسی و سن دانش آموزان باشد و مفاهیم در قالب ضمیمه کتب درسی و مطالب بصورت مطالعه آزاد گنجانده شود.

- معلم نیز باید مدرس همان بخشهای ضمیمه باشد و با کسب تخصص کافی، آموزش‌های جنسی را به حاشیه نکشد و همه این امور باید با هماهنگی اولیا دانش آموزان صورت گیرد.

- هر منبعی که نیاز تربیت جنسی دانش‌آموزان ابتدایی را برطرف کند مفید است من جمله کتب تخصصی سلامت و بهداشت جنسی، ولی برای آموزش معلمان محدودیتی وجود ندارد.

- گروه می‌تواند آسیب زا باشد و یک نفر آسیب دیده در گروه می‌تواند کل گروه دانش آموزانی که تجربه‌ای از مسائل جنسی ندارند را تهییج کند. پس باید آموزش‌های گروهی در کلاس درس به دانش آموزان کمک کند سوالات جنسی خود را بدون ترس و نگرانی با معلمشان مطرح کنند.

- امن ترین مکان تربیت جنسی خانواده است پس هرگونه آموزش باید اول به اولیا ارائه شود. دخترها توسط مادر و پسران توسط پدر یا برادر بزرگتر آموزش داده شوند.

- با توجه به اصل پیشگیری بهتر از درمان، باید آموزش در زمان و سن مناسب صورت گیرد و اوج آموزش جنسی برای دانش آموزان و معلمین پایه ششم ابتدایی می‌باشد.

- معلم می‌تواند با سوالات کلاسی سطح دانش جنسی دانش آموزانش را ارزیابی اولیه کند و پس از تشخیص دانش آموزان در معرض خطر در قالب مصاحبه خصوصی و پرسشنامه آنها را مورد ارزیابی و آموزش قرار دهد.

۶ م.ه	<p>- منطق و ماهیت تربیت جنسی شامل بلوغ جنسی و پیشگیری از سوء استفاده‌های جنسی و آزار جنسی، پیشگیری از تهییج جنسی در بستر خانواده با آموزش خانواده و فضای مجازی می‌باشد.</p> <p>- هدف از تربیت جنسی آشنایی و آگاهی معلمان (دوره‌های ضمن خدمت و دروس دانشگاه فرهنگیان) و خانواده‌ها (در قالب آموزش خانواده در مدارس) و دانش آموزان (در کلاس درس) با امور جنسی است.</p> <p>- در مقطع ابتدایی گنجاندن واحد درسی تربیت جنسی پر ریسک می‌باشد و باید خیلی احتیاط شود ولی در دانشگاه فرهنگیان حتما باید جزو دروس تخصصی معلمی و برنامه درسی ویژه (در قالب آموزش مهارت‌های نه گفتن، دوستیابی و آموزش آناتومی اندامهای جنسی) باشد.</p> <p>- معلمان ابتدایی باید بدانند که بهترین راه ارائه مفاهیم جنسی داستان گوئی، آموزش غیرمستقیم با منابع علمی و قوم نگاری است.</p> <p>- تاثیر پذیری دانش آموز ابتدایی از معلم بیشتر از خانواده است ولی باید مدنظر قرار داد که آگاهی دادن مستقیم جنسی مساوی است با بیدار کردن غریزه جنسی نهفته و بلوغ زودرس. پس معلم باید روش‌های آموزش غیر مستقیم تربیت جنسی در قالب درس هدیه‌های آسمانی (تولد پیامبران و چگونگی چرخه حیات انسان) را فراگیرد و توان برقرار تعامل با اولیا را قبل از شاگردان داشته باشد.</p> <p>- در زمینه منابع باید بیشتر دقت کرد چون یکی از موزلات آپ دنیا سند ۲۰۳۰ است که کودکان را مستقیما وارد مباحث جنسی می‌کند. در این راستا چون ما در ایران زندگی می‌کنیم منابع اصلی ما باید کتب دینی، احکام و احادیث و داستانهای قرآنی (قوم لوط و...) باشد و در کنار آن از روانشناسی رشد جنسی و رفتار جنسی و نیازهای فیزیولوژیک کمک گرفت.</p> <p>- تشکیل گروه‌های خودجوش و دارای عقاید خاص مورد حمایت مستقیم ۲۰۳۰ هست چرا که اغلب گرایش‌ها نامتعارف و جنبش‌های جنسی از دل همین گروه‌ها بیرون می‌آید و از سویی غالبا گروه‌های خودجوش به حاشیه‌های جنسی کشیده می‌شوند. پس گروه حتما باید توسط مدرسه و زیر نظر معلم و روحانی مدرسه جهت ارائه مفاهیم کلی تشکیل یابد.</p> <p>- یکی از موضوعات مغفول نظام آموزش و پرورش ایران فضای فیزیکی می‌باشد. اول مدرسه و دانشگاه و سپس مسجد و هیئت‌های مذهبی بهترین فضای آموزش جنسی هستند. همه این آموزش‌ها باید زیر نظر متخصصین دینی و مشاوران اداره گردند.</p> <p>- با توجه به تقسیم زمان آموزش به سه قسمت پرستاری، تادیب (۳ تا ۶ سالگی) و تعلیم و تربیت (۶ سالگی به بعد) آموزش در مدرسه باید توسط معلمان توانمندی صورت گیرد که در دانشگاه فرهنگیان واحد تربیت جنسی را در قالب یک درس ۲ واحدی گذرانده اند.</p> <p>- در مسایل اجتماعی و فرهنگی بهترین روش ارزیابی یک رفتار مشاهده آن است و پس از شناسایی مصاحبه محرمانه و انفرادی توسط مشاورین و معاونین و مدیر و معلم باید مدنظر قرار گیرد. در این امر می‌توان از ظرفیت ایجاد شده در سامانه نماد نیز بهره گرفت.</p>
۷ م.و	<p>- ماهیت تربیت جنسی باید تدوین مولفه‌های تربیت جنسی در قالب سن، ارتباط با خانواده و محیط زندگی باشد.</p> <p>- هدف از تربیت جنسی ایجاد آگاهی لازم برای شاگردان، خانواده‌ها و کل جامعه و پیشگیری از سوءاستفاده‌های جنسی باشد.</p> <p>- محتوای آموزش جنسی باید در برگزیده اصول زیست شناسی، روانشناسی، فقهی و منطقی باشد بطوری که آمادگی جنسی و جسمی، اجتماعی و خود مراقبتی لازم را ایجاد کند و باتوجه به دین و فرهنگ ایرانی و اسلامی نفس انسان را هدایت و کنترل کند و بر مبنای همین مفاهیم سرفصل‌های تربیت جنسی تهیه و تدوین گردند.</p> <p>- تدریس آموزه‌های جنسی باید از مسائلی جزئی (تغییرات فیزیولوژیک) آغاز شده و به مسائل کلی (توصیف کامل مسائل جنسی و برخورد مناسب با امور جنسی) ختم گردد.</p> <p>- نقش معلم در تربیت جنسی بسیار مهم و موثر است و میتواند ادعا کرد که الگوی تام شاگردان در دوره تحصیلی بدون شک معلم می‌باشد. پس ما نیازمند معلمانی متخصص در زمینه جنسی هستیم.</p> <p>- برای تربیت جنسی می‌توان از منابعی چون روانشناسی، جامعه شناسی، کتب حقوقی و قضایی (بزهکاری جنسی) و منابع تأیید شده دستگاه تعلیم و تربیت استفاده کرد. من حیث المجموع نیازمند منبعی تدوین شده بصورت تلفیقی هستیم که متناسب با معلمان و دانش آموزان ابتدایی باشد.</p> <p>- باید بین دانش آموزان کلاس گروه‌هایی تشکیل شود و با راهنمایی معلم این گروه‌ها بر روی موضوعات خاص همانند آموزش مهارت‌های زندگی بحث کنند.</p> <p>- مکان بدون شک تعیین کننده آموزه‌های جنسی است، برخی مکان‌ها برانگیزاننده جنسی هستند و برخی آموزش دهنده. بهترین مکان آموزش جنسی دانشگاه، مدرسه و مساجد می‌باشند.</p> <p>- تربیت جنسی محدود به زمان خاصی نیست و از بدو تولد تا پایان عمر ادامه دارد.</p> <p>- برای ارزیابی آموزه‌های جنسی باید از روش مصاحبه، پرسشنامه آموزه‌های جنسی برای مقایسه پنجم و ششم و مشاهده رفتارهای جنسی استفاده کرد.</p>
۸ م.ب	<p>- منطق برنامه درسی تربیت جنسی شامل: آموزش مراحل رشد جنسی، آشنایی با امور جنسی و تفاوت‌های جنسیتی، خودآگاهی و شناخت جنس مخالف، بحران‌های هویتی قبل بلوغ، کنترل کنجکاوی‌های جنسی کودکان می‌باشد.</p> <p>- باتوجه به اینکه فضای مجازس در سایه فیلتر و فیلترشکن حریم‌های جنسی و سنی را برداشته و چشم کودکان را ناپاک کرده است و موجبات تهییج جنسی را فراهم کرده، اصلی ترین هدف تربیت جنسی آشنایی با فضای مجازی و استفاده صحیح از اینترنت متناسب با سن کودکان می‌باشد.</p> <p>- محتوای تربیت جنسی باید دربرگیرنده آشنایی با بدن (فیزیولوژیک) و تفاوت‌های دختر و پسر، نحوه پوشش والدین و نحوه استحمام و طهارت باشد.</p> <p>- تربیت جنسی باید بصورت غیرمستقیم و با روش داستان سرایی، انیمیشن، فیلمهای کوتاه و در ادغام با دروس هدیه آسمانی و هنر ارائه شود و نتیجه گیری اصلی توسط خود دانش آموز صورت گیرد.</p>

اگر تربیت جنسی را یک مثلث تصور کنیم اضلاع آن را خانواده، مدرسه و محتوا تشکیل می‌دهند. در این مثلث معلم بعنوان پل ارتباطی بین مدرسه و خانواده و محتوا عمل می‌کند.

- مناسب ترین منبع تربیت جنسی نظریات رشد جنسی فروید، رشد شناختی پیاژه و رشد اخلاقی کهلبرگ می‌باشد.

- آموزش جنسی در قالب گروه به دو شکل صورت می‌گیرد: ۱. مشاوره گروهی (ویژه بچه‌های آسیب دیده و دانش آموزانی که رفتارهای نامتعارف از خود نشان می‌دهند) در قالب گروه درمانی. ۲. آموزش کلاسی برای مطالب عمومی با کسب رضایت اولیا متناسب با سن دانش آموزان.

- تربیت جنسی از خانواده شروع می‌شود سپس در قالب همسالان و فضای مجازس و تلویزیون گسترش یافته و در نهایت در مدرسه و در کنار معلم آشکار می‌شود.

- بهترین زمان تربیت جنسی از پایه اول در قالب نکات اولیه شروع می‌شود. این عمل هر هفته در قالب تدریس تلفیقی با دروس علوم، هدیه و قرآن و تفکر پژوهش باید در حدود ۱ تا ۲ ساعت صورت گیرد.

- بهترین روش ارزیابی آموزه‌های جنس مشاهده غیرمستقیم در محیط مدرسه و کنترل وضعیت خانوادگی دانش آموزان می‌باشد.

۹ - منطبق برنامه تربیت جنسی شامل: آشنایی با اعضای بدن و نیاز جنسی، آشنایی معلمان با بیماری‌های جنسی می‌باشد و جنبه‌هایی از تربیت جنسی را در شکل برنامه درسی غیر رسمی (اوقات فراغت، برنامه‌های پرورشی) می‌توان گنجاند. ق.م

- یکی از عمده دلایل طلاق، مسائل و مشکلات جنسی است. با توجه به اهمیت موضوع اهداف مدنظر تربیت جنسی باید شکستن تابوهای فرهنگی و محدودیت‌های ارزشی در مورد آموزش مسائل جنسی، گنجاندن برنامه درسی تربیت جنسی در آموزش مدارس و صدا و سیما و بستر شاد، تربیت معلمان خاص تربیت جنسی (در قالب مربی امور تربیتی یا مشاور مدارس) باشد.

- محتوای در تربیت جنسی باید عملی و در قالب شناخت اندام‌های بدن و اندام‌های جنسی باشد که مورد غفلت کتب درسی قرار گرفته اند و باید برنامه درسی فردی تربیت جنسی طراحی شود.

- از گروه می‌توان در آموزش مفاهیم جنسی استفاده کرد. گروه‌های کوچک کلاسی برای آموزش مسائل عمومی، گروه‌های خاص و آموزش انفرادی برای دانش آموزان مشکل دار.

- برای آموزش جنسی می‌توان از روش مشاهده فیلم‌های داستانی، شعر، سرود، قصه گویی استفاده کرد. از سویی بازی اهمیت زیادی دارد بالاخص مراقبت از اندام تناسلی در ورزش حتما باید به کودکان آموزش داده شود.

- معلم در تربیت جنسی فرایند یاددهی-یادگیری را تسهیل می‌کند. البته فردی سازی محتوا برای دانش آموزان مشکل دار باید با اخذ مجوز از بالادست باید توسط معلم و نهاد تعلیم و تربیت چو صورت گیرد چراکه مسائل جنسی در حال فعلی جامعه و آموزش و پرورش حالت قهپی دارند.

- منابع مدنظر در تربیت جنسی میبایست فلسفه حاکم بر جامعه و تئوری‌های اجتماعی را شامل شود و در این راستا مطالعات تطبیقی صورت گیرد. استفاده از ظرفیت کشورهای پیشرو (نمی شود عین همان را اجرا کرد) در تربیت جنسی در قالب مباحث مناسب آموزشی در ایران (تجربه کشورهای اسلامی) نیز راهگشای این قضیه می‌باشد.

- مکان بعنوان عنصر مهم تربیتی است پس تربیت جنسی باید از بستر خانواده شروع شود و در مدارس با استفاده از ظرفیت کادر مدرسه و معلمان در گروه‌های کلاسی و در ادغام با منابع دیگر ادامه یابد. استفاده از محیط‌های طبیعی و مشاهده جفت گیری حیوانات و زاد و ولد آنها نیز میتواند بعنوان عامل مکان تربیت جنسی تلقی شود.

- به عقیده برورن تربیت جنسی را از هر سنی میشود آغاز کرد با اینکه پیازه عقیده به طبقه بندی تربیت در زمان معین دارد. تربیت جنسی باید بعد از سن ۷ سالگی در مدرسه (هر هفته ۱ ساعت به صورت تلفیقی با دروس دیگر و علمی تر) و در قالب جلسات آموزش خانواده در قالب انجمن اولیا و مربیان مدرسه صورت گیرد.

- براساس مشاهدات یا مصاحبه‌های معلم از شاگردان یا والدین و معلمان پایه‌های قبلی دانش آموزان مورد نظر میتوان میزان آموخته‌های جنسی دانش آموزان را ارزیابی کرد.

این مرحله از کدگذاری به دنبال کدگذاری باز انجام شده است که بعد از چندین بار مطالعه و و تامل میان کدهای باز، کدهای

پایه و سپس مقوله‌های فرعی بدست آمده اند.

جدول ۳. کدگذاری یافته ها

مقوله اصلی	مقوله فرعی	کدهای پایه
منطق	حیات طیبه - معلمان توانمند - آموزش به موقع - هویت جنسی - رشد جنسی - تفاوت‌های جنسیتی - فرهنگ و جامعه - فیزیولوژیک بدن - بهداشت جنسی - پیشگیری از سواستفاده جنسی - ویژگی قبل بلوغ - فناوری‌های نوین	در حوزه اسلامی باشد - رسیدن به حیات طیبه و قرب الهی - ایجاد نگرش لازم، توانایی و مهارت‌های لازم در معلمان - رعایت زمانبندی رشد جنسی - متناسب بودن با سن فراگیر - آموزش تدریجی - تشریح تفاوت تربیت و آموزش جنسی - تربیت فرزندان همسو با نرم‌ها و هنجارهای اجتماعی - استفاده از فناوری‌های نوین - مبانی زیستی تربیت جنسی آموزه‌های شرعی و دینی - بهداشت جنسی - آموزش خصوصیات بلوغ جنسی - پیشگیری از سوء استفاده‌های جنسی و آزار جنسی - پیشگیری از تهییج جنسی در بستر خانواده با آموزش

	<p>آموزش خانواده - تدریجی بودن آموزش - خودشناسی - تدوین برنامه غیر رسمی برای مدرسه و رسمی برای دانشگاه فرهنگیان</p>
<p>اهداف</p>	<p>رسیدن به خود شناسی - شناخت تفاوتها جنس مخالف - پیشگیری از سواستفاده جنسی - رسیدن به هویت جنسی - مدیریت فضای مجازی - مدیریت رفتار والدین - تبیین ضرورت تربیت جنسی - معلم و خانواده توانمند - شکستن تابوهای فرهنگی و اجتماعی - اختلالات جنسی DSM5 - گنجاندن تربیت جنسی در برنامه درسی وزارتین تخصیص رشته خاص با عنوان تربیت جنسی</p>
<p>محتوا</p>	<p>مهارت‌های زندگی - نکات بهداشتی - بسته‌های آموزش ایرانی-اسلامی - عادات مطلوب و نامطلوب جنسی - پیشگیری از بلوغ زودرس - ضرورت تربیت جنسی - مخاطرات سواستفاده جنسی - درس تخصصی تربیت جنسی برای دانشجومعلمان - اصول زیستی، روانی، فقهی، منطقی و فرهنگی - حجاب و عفاف - طهارت و تخلی</p>
<p>فعالیت‌های یادگیری و روشها</p>	<p>آموزش مستقیم و غیرمستقیم - تقویت اخلاقیات و مذهب - آموزش مهارت‌های زندگی - آموزش احکام جنسی - ایفای نقش والدین - بازی و اسباب بازی متناسب با جنسیت - داستان گویی - تدوین مطالب ضمیمه کتب درسی - قوم نگاری - مسائل کلی و جزئی - فیلم و انیمیشن آموزشی - استفاده از ظرفیت هنر، شعر و سرود</p>
<p>نقش معلم</p>	<p>مشاور- هدایتگر - دوست - الگو - مکمل خانواده - تسلط به رشد و تربیت جنسی - آموزش دهنده اولیا - پل ارتباطی بین مدرسه، خانواده و محتوا</p>
<p>منابع</p>	<p>قرآن - روایات - احکام جنسی - کتب حقوقی - منابع مجازی - روانشناسی رشد - فرهنگ و جامعه شناسی - دیدگاه صاحب‌نظران رشد</p>
<p>خانواده و فضای مجازی - تدوین مولفه‌های تربیت جنسی متناسب با سن، خانواده و محیط زندگی - آموزش مراحل رشد جنسی - آشنایی با امور جنسی و تفاوت‌های جنسیتی - خودآگاهی و شناخت جنس مخالف - بحران‌های هویتی قبل بلوغ - کنترل کنجکاوی‌های جنسی کودکان - آشنایی معلمان با بیماری‌های جنسی - گنجاندن تربیت جنسی در برنامه درسی غیر رسمی (اوقات فراغت، برنامه‌های پرورشی)</p>	<p>شناخت نسبت به خود - درک تفاوت‌های جسمی و جنسی - مهارت‌های پیشگیری از سواستفاده جنسی - هویت جنسی - مدیریت فضای مجازی و استفاده از گوشی تلفن همراه - مدیریت رفتار والدین در فضای خانه با جلسات آموزش خانواده - سلامت جنسی و عفت جنسی - تبیین ضرورت نیازهای واقعی جامعه به تربیت جنسی - آگاهی صحیح از جنسیت و مسائل جنسی - آشنایی با اختلالات جنسی (DSM5) - آگاهی والدین با تربیت جنسی - آموزش مسائل جنسی و مخاطرات ناشی از عدم آگاهی جنسی - آشنایی و آگاهی معلمان و خانواده‌ها (در قالب دوره‌های ضمن خدمت و آموزش خانواده در مدارس و دانش آموزان (در کلاس درس) - آشنایی با فضای مجازی و استفاده صحیح از اینترنت متناسب با سن کودکان - شکستن تابوهای فرهنگی و محدودیت‌های ارزشی در مورد آموزش مسائل جنسی - گنجاندن برنامه درسی تربیت جنسی در آموزش مدارس و دانشگاه‌ها و صدا و سیما و بستر شاد - تربیت معلمان خاص تربیت جنسی (در قالب مربی امور تربیتی یا مشاور مدارس)</p>
<p>مهارت‌های زندگی در عصر جدید - نکات بهداشتی - مهارت تصمیم گیری - بسته‌های آموزشی بر اساس فرهنگ ایرانی و اسلامی - ایجاد عادات مطلوب جنسی و پیشگیری از عادات نامطلوب جنسی و مراحل بارداری در خور کودک - هویت جنسی و پیشگیری از بلوغ جنسی زودرس - اصل و حقیقت نیاز جنسی - عدم ایجاد حساسیت و تهییج - اهمیت و ضرورت تربیت جنسی و مضرات عدم توجه به تربیت جنسی - آموزش صفات جنسی - مخاطرات سواستفاده‌های جنسی - در دانشگاه فرهنگیان جزو دروس تخصصی معلمی و برنامه درسی ویژه (در قالب آموزش مهارت‌های نه گفتن، دوستیابی و آموزش آناتومی اندام‌های جنسی) - اصول زیست شناسی، روانشناسی، فقهی و منطقی باشد با توجه به دین و فرهنگ ایرانی و اسلامی - آشنایی با بدن (فیزیولوژیک) - تفاوت‌های دختر و پسر - نحوه پوشش والدین - نحوه استحمام - شناخت اندام‌های بدن و اندام‌های جنسی - طراحی برنامه درسی فردی تربیت جنسی.</p>	<p>روش غیر مستقیم (متناسب با سن دانش آموزان در قالب آموزش آنلاین و...)، روش مستقیم (در کلاس درس و توسط معلم، مباحث آزاد و آموزش والدین) - تقویت مبانی مذهبی و اخلاقی (حجاب و حیا) - آموزش مهارت‌های زندگی (جرات مندی، نه گفتن) - عادات مناسب خواب و تخلی - ورود به دوران بلوغ - احکام جنسی (غسل و وضو و طهارت)، بازی‌ها و اسباب بازی‌های مجزا برای هر جنس - نقش آفرینی در داستان در نقش والدین و اعضای خانواده - داستان سرایی - استفاده از ظرفیت والدین بویژه مادران - ضمیمه کتب درسی و مطالب بصورت مطالعه آزاد - آموزش غیرمستقیم با منابع علمی و قوم نگاری - مسائل جزئی (تغییرات فیزیولوژیک) و مسائل کلی (توصیف کامل مسائل جنسی و برخورد مناسب با امور جنسی) - بصورت غیرمستقیم و با فیلم‌های کوتاه و در ادغام با دروس هدیه آسمانی - مشاهده فیلم‌های داستانی، شعر، سرود، قصه گویی - بازی و بالاخص مراقبت از اندام تناسلی در ورزش.</p>
<p>مشاور، هدایت کننده و تسهیل گر - توان جلب توجه و اعتماد و رابطه دوستانه با دانش آموزان - مکمل خانواده - الگوی تمام عیار - تسلط کامل به روانشناسی رشد کودکان - نقش پیشگیرانه سواستفاده‌های جنسی - نقش اساسی در بروز و ظهور رفتار دانش آموزان - آموزش اولیه مسائل جنسی - استفاده از ظرفیت معلمان قرآن و مشاورین - مدرس همان بخش‌های ضمیمه تربیت جنسی کتب درسی - آموزش غیر مستقیم در قالب درس هدیه‌های آسمانی و تعامل با اولیا قبل از شاگردان - معلم بعنوان پل ارتباطی بین مدرسه و خانواده و محتوا - فردی سازی محتوا برای دانش آموزان مشکل دار با اخذ مجوز از بالادست.</p>	<p>قرآن - روایات - احکام جنسی - کتب حقوقی - منابع مجازی - روانشناسی رشد - فرهنگ و جامعه شناسی - دیدگاه صاحب‌نظران رشد</p>

<p>جنسی - پژوهشها و کتب تربیتی، سلامت و بهداشت جنسی - نقد سند ۲۰۲۰ - منبع تلفیقی مدون - تجربه کشورهای پیشرو</p>	<p>انیمیشن‌های تربیتی - توصیه‌های تربیتی قرآن، نهج البلاغه و روایات - دیدگاه صاحب نظران مطرح تعلیم و تربیت و روانشناسی (نظریه رشد جنسی فروید و رشد جنسی لورا برگ، رشد شناختی پیاژه و رشد اخلاقی کهلبرگ) - پژوهش‌های مرتبط با تربیت جنسی - کتب تخصصی سلامت و بهداشت جنسی - تشریح سند ۲۰۲۰ برای دانشجومعلم - داستانهای قرآنی (قوم لوط و...) روانشناسی رشد جنسی و رفتار جنسی و نیازهای فیزیولوژیک - جامعه شناسی - کتب حقوقی و قضایی (بزهکاری جنسی) - تدوین منبع تلفیقی متناسب با معلمان و دانش آموزان ابتدایی - فلسفه حاکم بر جامعه و تئوری‌های اجتماعی - استفاده از ظرفیت کشورهای پیشرو در تربیت جنسی.</p>
<p>گروه بندی عمومی و خاص - اتوماتیک و سازماندهی شده - مجازی و حضوری - پرسش و پاسخ گروهی در کلاس درس - مشاوره گروهی و آموزش کلاسی - گروههای کوچک کلاسی و خاص</p>	<p>۱. عمومی: در کلاس درس برای آموزش مطالب کلی ۲. خاص: برای دانش آموزان در معرض خطر یا پرخطر - مباحث عمومی جنسی (بصورت گروهی و در قالب احکام و مباحث کلی و پیشگیری و آگاهی بخشی) و مباحث خصوصی (برای دانش آموزان در معرض خطر و پرخطر) (کودکان تک والد و طلاق) - ۱. گروه‌های اتوماتیک بدون الزام و قالب خاص تشکیل شده توسط خود دانش آموزان ۲. گروه‌های سازماندهی شده رسمی توسط دستگاه تعلیم و تربیت - ۱. گروه‌های مجازی ۲. گروه‌های حضوری - کمک به دانش آموزان برای مطرح کردن سوالات جنسی خود را بدون ترس و نگرانی با معلمشان - اغلب گرایش نامتعارف و جنبش‌های جنسی از دل گروه‌ها بیرون می‌آید: تشکیل گروه توسط مدرسه و زیر نظر معلم و روحانی مدرسه جهت ارائه مفاهیم کلی - ۱. مشاوره گروهی در قالب گروه درمانی. ۲. آموزش کلاسی برای مطالب عمومی - گروه‌های کوچک کلاسی برای آموزش مسائل عمومی، گروه‌های خاص و آموزش انفرادی برای دانش آموزان مشکل دار.</p>
<p>مکان خانواده در تعامل با مدرسه - کلاس درس - فضاهای رسمی و غیر رسمی - دانشگاه - مسجد - فضای مجازی و رسانه - محیطهای طبیعی</p>	<p>- بهترین مکان خانواده (اول باید خانواده‌ها را با تربیت جنسی آشنا کرد) سپس کلاس درس - مدرسه در نقش آموزش دهنده برای خانواده - ۱. فضای رسمی و کنترل شده ۲. فضای غیر رسمی و غیراستاندارد - دانشگاه‌ها - مساجد و هیئتهای مذهبی - اول به اولیا آموزش داده شود - دخترها توسط مادر و پسران توسط پدر یا برادر بزرگتر آموزش داده شوند - همسالان و فضای مجازی و تلویزیون - در مدارس با استفاده از ظرفیت کادر مدرسه و معلمان در گروه‌های کلاسی و در ادغام با منابع دیگر - استفاده از محیطهای طبیعی و مشاهده جفت گیری حیوانات و زاد و ولد آنها.</p>
<p>زمان بدون محدودیت سنی - آموزش در مدرسه هر هفته ۱ تا ۲ ساعت بصورت تلفیقی - آموزش مجزا قبل از بلوغ برای پنجم و ششم - واحد درسی مجزای تربیت جنسی ۲ واحد برای دانشگاه</p>	<p>- دوران کودکی سپس آموزش در مدرسه با اختصاص هر هفته ۱ تا ۲ ساعت در برنامه درسی - شروع از مرحله رحمی و بعد از مشخص شدن جنسیت (بلوغ اول) رنگ لباس، اسباب بازی‌ها و سرویس خواب کودک، سپس بعد از تولد از ۳ تا ۶ سالگی (بلوغ دوم) آداب دستشویی رفتن و حمام کردن با پدر یا مادر باید، در دوران مدرسه از ۷ تا ۱۷ سالگی حمام رفتن انفرادی، دستشویی رفتن . مرحله نهایی از ۳۵ تا ۴۵ سالگی (بلوغ چهارم) نمود پیدا کردن نیازهای جنسی اصلی - بهتر است قبل از سن بلوغ و در مدرسه (در قالب جشن بلوغ، رفتار محیطی، احکام حجاب و طهارت) - از اول ابتدایی تا سن بلوغ در مدرسه و کلاس درس - پایه ششم ابتدایی (در قالب ماده درسی تربیت جنسی) - آموزش در مدرسه توسط معلمان توانمندی که در دانشگاه فرهنگیان واحد تربیت جنسی را در قالب یک درس ۲ واحد گذرانده اند - از پایه اول در قالب نکات اولیه (هر هفته در قالب تدریس تلفیقی با دروس علوم، هدیه و قرآن و تفکر پژوهش در حدود ۱ تا ۲ ساعت).</p>
<p>ارزشیابی سنجش عملکرد - پرسشنامه - مصاحبه - مشاهده غیر مستقیم - شناسایی توسط معلم توسط رفتار - کنترل وضعیت خانوادگی - پرسش از معلمین پایه قبل</p>	<p>- سنجش عملکرد و مشاهده نا محسوس - پرسشنامه تربیت جنسی کودکان کوپر - پرسشنامه سبک‌های تربیت جنسی والدین - ارزیابی توسط متخصصین با استفاده از روش مشاهده غیر مستقیم - استفاده از مصاحبه و پرسشنامه سواد جنسی - شناسایی توسط معلم در کلاس درس سپس مصاحبه تخصصی با دانش آموزان در معرض خطر - در قالب سامانه نماد وزارت آموزش و پرورش - پرسشنامه آموزه‌های جنسی برای مقاطع پنجم و ششم - مشاهده غیرمستقیم در محیط مدرسه و کنترل وضعیت خانوادگی دانش آموزان - مشاهدات یا مصاحبه‌های معلم از شاگردان یا والدین - پرسش از معلمان پایه‌های قبلی دانش آموزان.</p>

عناصر بدست آمده از کدگذاری به شرح زیر می‌باشد:

جدول ۴: مولفه‌های برنامه درسی تربیت جنسی دانشجویان علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان

عناصر	مولفه‌های برنامه درسی تربیت جنسی دانشگاه فرهنگیان
منطق	حیات طبیعی - معلمان توانمند - آموزش به موقع - هویت جنسی - رشد جنسی - تفاوت‌های جنسیتی - فرهنگ و جامعه - فیزیولوژیک بدن - بهداشت جنسی - پیشگیری از سواستفاده جنسی - ویژگی قبل بلوغ - فناوری‌های نوین - آموزش خانواده - تدریجی بودن آموزش - خودشناسی - تدوین برنامه غیر رسمی برای مدرسه و رسمی برای دانشگاه فرهنگیان
اهداف	رسیدن به خود شناسی - شناخت تفاوتها جنس مخالف - رسیدن به هویت جنسی - مدیریت فضای مجازی - مدیریت رفتار والدین - تبیین ضرورت تربیت جنسی - معلم و خانواده توانمند - شکستن تابوهای فرهنگی و اجتماعی - اختلالات جنسی DSM5 - گنجاندن تربیت جنسی در برنامه درسی وزارتین - تخصیص رشته خاص با عنوان تربیت جنسی
محتوا	مهارت‌های زندگی - نکات بهداشتی - بسته‌های آموزش ایرانی-اسلامی - عادات‌های مطلوب و نامطلوب جنسی - پیشگیری از بلوغ زودرس - ضرورت تربیت جنسی - مخاطرات سواستفاده جنسی - درس تخصصی تربیت جنسی برای دانشجومعلم - اصول زیستی، روانی، فقهی، منطقی و فرهنگی - حجاب و عفاف - طهارت و تخلی
روشها	آموزش مستقیم و غیرمستقیم - تقویت اخلاقیات و مذهب - آموزش مهارت‌های زندگی - آموزش احکام جنسی - ایفای نقش والدین - بازی و اسباب بازی متناسب با جنسیت - داستان گویی - تدوین مطالب ضمیمه کتب درسی - قوم نگاری - مسائل کلی و جزئی - فیلم - انیمیشن آموزشی - استفاده از ظرفیت هنر، شعر و سرود
معلم	مشاور - هدایتگر - دوست - الگو - مکمل خانواده - تسلط به رشد و تربیت جنسی - آموزش دهنده اولیا - پل ارتباطی بین مدرسه، خانواده و محتوا
منابع	قرآن - روایات - احکام جنسی - کتب حقوقی - منابع مجازی - روانشناسی رشد - فرهنگ و جامعه شناسی - دیدگاه صاحب‌نظران رشد جنسی - پژوهشها و کتب تربیتی، سلامت و بهداشت جنسی - نقد سند ۲۰۳۰ - منبع تلفیقی مدون - تجربه کشورهای پیشرو
گروه بندی	عمومی و خاص - اتوماتیک و سازماندهی شده - مجازی و حضوری - پرسش و پاسخ گروهی در کلاس درس - مشاوره گروهی و آموزش کلاسی - گروه‌های کوچک کلاسی و خاص
مکان	خانواده در تعامل با مدرسه - کلاس درس - فضاهای رسمی و غیر رسمی - دانشگاه - مسجد - فضای مجازی و رسانه - محیط‌های طبیعی
زمان	بدون محدودیت سنی - آموزش در مدرسه هر هفته ۱ تا ۲ ساعت بصورت تلفیقی - آموزش مجزا قبل از بلوغ برای پنجم و ششم - واحد درسی مجزای تربیت جنسی ۲ واحد برای دانشگاه
ارزشیابی	سنجش عملکرد - پرسشنامه - مصاحبه - مشاهده غیر مستقیم - شناسایی توسط معلم توسط رفتار - کنترل وضعیت خانوادگی - پرسش از معلمین پایه قبل

این الگو شامل ۱۰ مولفه برنامه درسی تربیت جنسی می‌باشد که مولفه‌های آن با استفاده از نظرات اساتید دانشگاه فرهنگیان استخراج و پس از مصاحبه و تحلیل محتوای کیفی در قالب مدل تار عنکبوتی طراحی و ارائه شده است. در طراحی الگو سعی بر آن شده است تا همه مولفه‌های در دسترس مورد بررسی قرار گرفته و به تفکیک با توجه به چرایی هر عنصر برنامه درسی دسته بندی گردد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که منطق برنامه بر مؤلفه‌هایی همچون حیات طبیعی، توانمندسازی معلمان، آموزش به‌هنگام، هویت و رشد جنسی، تفاوت‌های جنسیتی، فرهنگ و جامعه، بهداشت جنسی، پیشگیری از سوءاستفاده، ویژگی‌های پیش‌بلوغ، فناوری‌های نوین، آموزش خانواده و تدوین برنامه رسمی و غیررسمی استوار است. اهداف برنامه نیز شامل ارتقای خودشناسی، شناخت تفاوت‌های جنس مخالف، توسعه هویت جنسی، مدیریت فضای مجازی، توانمندسازی معلمان و خانواده‌ها، کاهش تابوهای فرهنگی، آشنایی با اختلالات جنسی و ضرورت گنجاندن تربیت جنسی در برنامه‌های ملی می‌باشد. محتوا بر مهارت‌های زندگی، بهداشت جنسی، بسته‌های آموزشی ایرانی-اسلامی، اصول زیستی، روانی، فرهنگی و فقهی، پیشگیری از بلوغ زودرس و مخاطرات سوءاستفاده جنسی

تأکید دارد. روش‌های یاددهی-یادگیری نیز شامل آموزش مستقیم و غیرمستقیم، تقویت اخلاق و مذهب، مهارت‌آموزی، استفاده از نقش والدین، ابزارهای هنری، داستان، بازی و رسانه است. نقش معلم به‌عنوان راهنما، مشاور و مکمل خانواده برجسته شده و منابع مورد استفاده شامل قرآن، روایات، روان‌شناسی رشد، جامعه‌شناسی، پژوهش‌های تربیتی و تجربیات کشورهای پیشرو است. همچنین، گروه‌بندی‌های متنوع، فضاهای رسمی و غیررسمی، آموزش‌های مدرسه‌ای و دانشگاهی و شیوه‌های ترکیبی ارزشیابی در این برنامه مورد توجه قرار گرفته‌اند. برآیند نتایج نشان می‌دهد که طراحی برنامه درسی تربیت جنسی در دانشگاه فرهنگیان نیازمند رویکردی جامع، تدریجی، فرهنگی و مبتنی بر نیازهای واقعی دانشجو معلمان است تا بتواند به تربیت معلمان توانمند و آگاه در حوزه سلامت جنسی منجر شود.

شکل ۲. الگوی برنامه درسی تربیت جنسی دانشگاه فرهنگیان

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش نشان داد که طراحی الگوی برنامه درسی تربیت جنسی برای دانش‌جو معلمان دانشگاه فرهنگیان باید بر منطق حیات طیبه، آموزش تدریجی و متناسب با سن، خودشناسی، توانمندسازی معلمان و توجه هم‌زمان به ابعاد زیستی، روانی، فرهنگی و دینی استوار باشد. این نتیجه نشان می‌دهد که تربیت جنسی در نگاه خبرگان، صرفاً انتقال اطلاعات زیستی یا بهداشتی نیست، بلکه فرایندی تربیتی و هویتی است که باید در پیوند با نظام ارزشی جامعه طراحی شود. این برداشت با پژوهش‌هایی همسو است که بر ضرورت نگاه کل‌نگر و تلفیقی به تربیت جنسی تأکید دارند و آن را بخشی از تربیت اخلاقی و اجتماعی می‌دانند (1, 2). همچنین، هم‌راستا با دیدگاه‌های اسلامی-فرهنگی، نتایج حاضر نشان می‌دهد که تربیت جنسی زمانی اثربخش خواهد بود که در چارچوب کرامت انسانی، عفاف و مسئولیت‌پذیری تعریف شود؛ امری که در مطالعات نظری مربوط به مبانی تربیت جنسی در اسلام نیز مورد تأکید قرار گرفته است (22, 23).

یکی از یافته‌های کلیدی پژوهش، تأکید بر نقش محوری معلم به‌عنوان مشاور، تسهیل‌گر، الگو و پل ارتباطی میان خانواده و مدرسه بود. این نتیجه بیانگر آن است که کیفیت تربیت جنسی دانش‌آموزان، پیش از هر چیز به شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان وابسته است. این یافته با نتایج پژوهش‌های بین‌المللی همخوانی دارد که نشان می‌دهند معلمان برخوردار از آموزش تخصصی در حوزه تربیت جنسی، اعتمادبه‌نفس بیشتری در اجرای برنامه‌ها دارند و می‌توانند نقش مؤثرتری در پیشگیری از آسیب‌های جنسی ایفا کنند (4, 12). همچنین، پژوهش‌هایی که نگرش و آمادگی دانش‌جو معلمان را بررسی کرده‌اند، نشان داده‌اند که نبود آموزش نظام‌مند در دوره تربیت معلم، یکی از موانع اصلی اجرای موفق تربیت جنسی در مدارس است (10, 14). از این منظر، یافته‌های پژوهش حاضر ضرورت بازنگری جدی در برنامه‌های درسی دانشگاه فرهنگیان را تأیید می‌کند.

در بخش اهداف برنامه درسی، نتایج نشان داد که رشد هویت جنسی سالم، پیشگیری از سوءاستفاده‌های جنسی، مدیریت فضای مجازی، توانمندسازی خانواده و شکستن تابوهای فرهنگی از مهم‌ترین اهداف تربیت جنسی در سطح تربیت معلم است. این اهداف با نتایج مطالعات داخلی که بر ضرورت توجه هم‌زمان به دانش، نگرش و مهارت‌های جنسی تأکید کرده‌اند، همسو است (18, 19). افزون بر این، تأکید بر مدیریت فضای مجازی نشان‌دهنده حساسیت خبرگان نسبت به تحولات اجتماعی و فناوری است؛ موضوعی که در پژوهش‌های جدید نیز به‌عنوان یکی از چالش‌های اصلی تربیت جنسی مطرح شده است (6, 27).

در حوزه محتوای برنامه درسی، یافته‌ها بر ضرورت ترکیب محتوای زیستی، روان‌شناختی، فرهنگی، اجتماعی و فقهی تأکید داشتند. این نتیجه نشان می‌دهد که تربیت جنسی مؤثر نیازمند محتوایی است که هم پاسخ‌گوی نیازهای رشدی فراگیران باشد و هم با ارزش‌ها و هنجارهای جامعه سازگاری داشته باشد. این برداشت با الگوهای بومی ارائه‌شده برای مقاطع تحصیلی مختلف در ایران همخوانی دارد که بر طراحی محتوای متناسب با فرهنگ اسلامی-ایرانی تأکید کرده‌اند (20, 24). همچنین، پژوهش‌های بین‌المللی

نشان می‌دهد که برنامه‌هایی که صرفاً بر اطلاعات زیستی تمرکز دارند، در مقایسه با برنامه‌های جامع، اثربخشی کمتری در تغییر نگرش و رفتار دارند (3, 11).

یافته‌های مربوط به روش‌های یاددهی-یادگیری نشان داد که ترکیب آموزش مستقیم و غیرمستقیم، استفاده از داستان‌گویی، هنر، ایفای نقش و فعالیت‌های مشارکتی، رویکردی مطلوب برای تربیت جنسی است. این نتیجه با پژوهش‌هایی همسو است که بر استفاده از روش‌های فعال و تجربه‌محور در آموزش جنسی تأکید دارند و آن‌ها را عامل افزایش درگیری شناختی و عاطفی فراگیران می‌دانند (4, 21). در پژوهش‌های داخلی نیز بر نقش برنامه درسی پنهان و فعالیت‌های غیررسمی در انتقال پیام‌های تربیت جنسی تأکید شده است (7, 8). بنابراین، نتایج حاضر نشان می‌دهد که محدودکردن تربیت جنسی به یک درس رسمی و صرفاً نظری، نمی‌تواند پاسخ‌گوی پیچیدگی‌های این ساحت تربیتی باشد.

در زمینه ارزشیابی، یافته‌ها بر استفاده از روش‌های کیفی، مشاهده عملکرد و ارزیابی فرایندی تأکید داشتند. این نتیجه نشان می‌دهد که سنجش تربیت جنسی، برخلاف دروس شناختی، نیازمند رویکردی ظریف و غیرمستقیم است. این دیدگاه با پژوهش‌هایی همسو است که ارزشیابی کمی و آزمون‌محور را برای این حوزه ناکافی می‌دانند و بر مشاهده رفتار و تغییر نگرش تأکید می‌کنند (3, 12). همچنین، این یافته با مطالعات داخلی که بر دشواری سنجش مستقیم پیامدهای تربیت جنسی اشاره کرده‌اند، هم‌راستا است (9, 26).

در مجموع، بحث نتایج نشان می‌دهد که الگوی پیشنهادی پژوهش حاضر، با تلفیق یافته‌های نظری و تجربی، می‌تواند شکاف موجود میان اسناد بالادستی، انتظارات اجتماعی و توانمندی واقعی معلمان را کاهش دهد. این الگو با تأکید بر بومی‌سازی، نقش معلم و پیوند خانواده و مدرسه، با بسیاری از پژوهش‌های پیشین همخوانی دارد و در عین حال، با تمرکز ویژه بر سطح تربیت معلم، نوآوری مفهومی و کاربردی ارائه می‌دهد (15-17).

پژوهش حاضر با وجود دستاوردهای نظری و کاربردی، با محدودیت‌هایی مواجه بود. از جمله این محدودیت‌ها می‌توان به تمرکز بر دیدگاه خبرگان دانشگاه فرهنگیان در یک محدوده جغرافیایی مشخص، محدودبودن تعداد مشارکت‌کنندگان و اتکای پژوهش به داده‌های کیفی اشاره کرد. همچنین، به دلیل ماهیت حساس موضوع تربیت جنسی، امکان طرح برخی تجربه‌ها و دیدگاه‌ها به صورت کامل برای همه مشارکت‌کنندگان فراهم نبود که می‌تواند بر گستره یافته‌ها اثر گذاشته باشد.

در راستای پژوهش‌های آتی، پیشنهاد می‌شود الگوی ارائه‌شده در این مطالعه در قالب پژوهش‌های کمی یا آمیخته مورد اعتبارسنجی قرار گیرد و میزان اثربخشی آن در عمل سنجیده شود. همچنین انجام مطالعات تطبیقی میان برنامه‌های تربیت معلم در ایران و سایر کشورها، و بررسی دیدگاه دانشجویان معلمان نسبت به اجرای این الگو، می‌تواند به غنای نظری و عملی این حوزه کمک کند. افزون بر این، بررسی نقش عوامل سازمانی و سیاستی در اجرای برنامه درسی تربیت جنسی، از دیگر زمینه‌های مهم پژوهشی آینده است.

از منظر کاربردی، نتایج این پژوهش می‌تواند مبنایی برای بازنگری برنامه‌های درسی دانشگاه فرهنگیان و طراحی واحدهای درسی یا کارگاه‌های تخصصی تربیت جنسی باشد. همچنین، استفاده از الگوی پیشنهادی در دوره‌های ضمن خدمت معلمان، تدوین منابع آموزشی بومی و تقویت تعامل میان خانواده، مدرسه و دانشگاه می‌تواند به ارتقای کیفیت تربیت جنسی در نظام آموزشی کشور منجر شود.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاق

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

منابع

1. Shīrbeygī M, Esmā'īlī Z, Sa'īdīpūr B, Sarmadī MR. Designing a Sexuality Education Model in the Era of Globalization with Emphasis on the Islamic Viewpoint: A Grounded Theory Approach. *Journal of Research in Religion and Health*. 2020;6(3):122-38.
2. Kang X. Educational curriculum reform: the need for sex education. 2022.
3. Keogh SC, Leong E, Motta A, Sidze E, Monzón AS, Amo-Adjei J. Classroom implementation of national sexuality education curricula in four low- and middle-income countries. *Sex education (sexuality, society and learning)*. 2020;21(4):432-49. doi: 10.1080/14681811.2020.1821180.
4. Barr EM, Goldfarb ES, Russell S, Seabert D, Wallen FM, Wilson MKL. Improving sexuality education: the development of teacher-preparation standards. *Journal of school health*. 2014;84(6). doi: 10.1111/josh.12156.
5. Eslāmiyān H, Eslāmiyān Z, Sa'īdī Rezvānī M, editors. A Look at the Sexuality Education Curriculum in the Educational System with Emphasis on the Two Elements of Goal and Content. *Collection of Articles of the 9th National Conference on Illumination of Pure Thought: Family and Sexuality Education*; 2015.
6. Margot Q. Sexuality Un-Education: (Neo)Conservative Lobbying and Curriculum Reform in Aotearoa 2025.
7. Gūdarzī Z. Investigating the Role of Hidden Curriculum Components with a Sexuality Education Approach for Female Students in the First Secondary Period of Borujerd County: Al-Zahra University, Faculty of Educational Sciences and Psychology; 2018.

8. Ghelāvand Z, Şamadī P, Aḥmadī P, Keshtī Ārā N. Identifying the Status of the Sexuality Education Curriculum in the Educational System. *Research in Curriculum Quarterly*. 2020;17(2, Serial 40):111-29.
9. Tāmaherī AM. Investigating the Necessity and Status of Sexuality Education in the Secondary Curriculum from the Viewpoint of Teachers and Specialists in Yazd City: Payame Noor University, Taft Branch; 2021.
10. Yi JS, Jun H-S. Perceived importance and performance of sex education between health teachers and general teachers in middle schools: based on the importance performance analysis (ipa). *J korean soc sch health*. 2015;28(1):10-21. doi: 10.15434/kssh.2015.28.1.10.
11. Ezer P, Power J, Jones T, Fisher C. National survey of australian teachers of sexuality education 2018. 2018.
12. Allen KP, Livingston JA, Nickerson AB. Child sexual abuse prevention education: a qualitative study of teachers' experiences implementing the second step child protection unit. *American journal of sexuality education*. 2019. doi: 10.1080/15546128.2019.1687382.
13. Kord H, Karimi M, Fotreti S, Pourkhosravi P, editors. *Investigating the Role of Teachers in Sexual Education of Students and Prevention of Deviations and Social Harms*. 1st International Conference on Distinguished Teachers and Modern Schools; 2024; Hamadan.
14. Ashling B, Claire C, Catherine M. Preparing to teach relationships and sexuality education: student teachers' perceived knowledge and attitudes. *Sex Education*. 2025;25(3):341-58. doi: 10.1080/14681811.2024.2337860.
15. Waḍī M, Waḍī M. Presenting a Model for the Sexuality Education Curriculum for Elementary Students. *Scientific Journal of Research Studies in Humanities and Social Sciences*. 2020(60):171-94.
16. Waḍī M. *Sexuality Education Curriculum for Elementary Students*. 2019.
17. Ghelāvand Z. Designing a Sexuality Education Curriculum Model for the First Secondary School Period: A Model Emerging from Grounded Theory. *Research in Curriculum Quarterly*. 2022;2(2).
18. Moḥammad Beygī R, Faghīhī A, Nāteqī F. Designing a Desirable Model for the Sexuality Education Curriculum in the Elementary Period. *Educational Psychology Quarterly, Allameh Tabataba'i University*. 2017;13(45):21-39.
19. Moḥammad Beygī R, Faghīhī A, Nāteqī F, Jūlāī L. Investigating the Sexuality Education Curriculum in the Elementary Period Based on Teachers' Views and Presenting Desirable Strategies from Specialists' Viewpoints. *Curriculum Theory and Practice Biannual*. 2018;6(12):141-66.
20. Kajbāf MB, Ghulṭāsh A, Moḥammad Jānī Ş, Yārmohammadiān MH. A Sexuality Education Curriculum Model for Adolescence Based on the Foundations of the Qur'an and Narrations of the Infallibles. *Scientific-Research Quarterly: A New Approach in Educational Management*. 2016;7(3, Serial 27):19-43.
21. Justin AT, Ajani MO. Participatory Drama and Sex Education: Fadehan International College Ile-Ife, Osun State – Nigeria Experience. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*. 2025;IX(I):4108-18. doi: 10.47772/ijriss.2025.9010319.
22. Karami NK. Foundations, Principles, and Objectives of Sexual Education in Islam and the West. *Ethics Research*. 2024;55(14):173-92.
23. Karamī NK. Foundations, Principles, and Goals of Sexuality Education in Islam and the West. *Ethical Research*. 2024;14(3).
24. Hajipoor Bagheri R. Target Setting for Sexual Education in Elementary Schools According to Islamic Teachings. *Research on Islamic Education Issues*. 2024;32(62):221-46.
25. Hejāzī Z, Ghāderī M, Şādeghī A, Şamadī P, Nīknām Z. Conceptualization of the Sexuality Education Curriculum with Emphasis on the Role of Home-School. *Scientific-Research Journal of Curriculum Research, Iranian Curriculum Studies Association*. 2022;12(1, Serial 23):62-88.
26. Hejāzī Z, Ghāderī M, Şādeghī A, Şamadī P, Nīknām Z. Research Synthesis of Components and Actors of the Home-School Sexuality Education Curriculum. *Educational Research*. 2021(42).
27. Önay A, Nilsu A, Dilek Sarpkaya G. A Neglected Issue in North Cyprus: Sexual Education. *Mediterr Nurs Midwifery*. 2024;4(1):1-4. doi: 10.4274/MNM.2023.23159.
28. Musavi M. The Effect of Sexual Education on the Postpartum Women's Sexual Self-Confidence and Self-Efficacy: A Theory-Based Intervention. *BMC Pregnancy and Childbirth*. 2024;24(1). doi: 10.1186/s12884-024-06255-y.
29. Karimi M, Heshmatnia F, Azima S, Akbarzadeh M, Thapa S. Effectiveness of Low-Cost, Virtual Sexual Health Education and Educational Leaflets on Reducing Anxiety and Enhancing Sexual Function Among Infertile Women: A Pilot Randomized Controlled Trial. 2025. doi: 10.21203/rs.3.rs-5831384/v1.